

Ο ΟΠΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ (6)

ΟΙ ΚΝΗΜΙΔΕΣ

Κνημιδες ή **περικνημιδες**: Είναι τα προστατευτικά καλύμματα των κνημών (βλ. εικ. 2 και 41-44). Όπως και τα άλλα προστατευτικά εξαρτήματα, στην αρχή ίσως να τις κατασκεύαζαν από ύφασμα ή από δέρμα. Κατόπιν ήσαν ορειχάλκινες επιμήκεις κυρτές πλάκες που συναρμολογούνταν με πόρτες στο κάτω τους άκρο, πάνω από τα σφυρά. Οι μεταλλικές κνημιδες φαίνεται να ήσαν πιο κοντές. Στις μυκηναϊκές παραστάσεις όμως βλέπουμε πως το ύψος τους έχει αυξηθεί και καλύπτουν ακόμα και το γόνατο.

Για να μην πληγώνεται η κνήμη των πολεμιστών, οι μεταλλικές κνημιδες είχαν συνήθως εσωτερική επένδυση από ύφασμα, γεγονός που φανερώνεται από σειρά διατηρήσεων στα άκρα τους, όπου στερεωνόταν η επένδυση. Από τις αρχαιότερες κνημιδες που έχουν βρεθεί είναι εκείνες του Αγ. Ιακώβου (1275-1200 π.Χ.). Πολλές παραστάσεις κνημίδων βρίσκουμε σε μυκηναϊκά αγγεία και τοιχογραφίες.

Η επόμενη φάση, κατά την οποία έχουμε μαρτυρίες για τη χρήση των κνημίδων, είναι η αρχαϊκή εποχή. Από το τέλος του 8ου αι. π.Χ. οι κνημιδες είχαν πολύ καλή εφαρμογή και ήσαν διακοσμημένες με παραστάσεις έκτυπες, που δημιουργούσαν χώρο για τους μύς οι οποίοι εξείχαν, δίνοντας, συγχρόνως με την άνεση, την εντύπωση της μίκτης δύναμης.

ΤΑ ΠΑΡΑΜΗΡΙΔΙΑ

Όπως δηλώνει η ονομασία τους, τα παραμηρίδια χρησίμευαν για την προστασία των μηρών και καμιά φορά ήσαν συνδεδεμένα με την κνημίδα (εικ. 45).

41

42

43

44

45

41-44. Κνημιδες: 1. Από την Καλλιθέα (τάφος Α) περί το 1200. 2. Αρχαϊκή και 3. υστεροαρχαϊκή κνημίδα (Μουσ. Ολυμπίας). 4. Ελληνιστικές κνημιδες από τον βασιλικό τάφο της Βεργίνας.

45. Παραμηρίδιο επάνω στο οποίο βλέπουμε έκτυπο το σχήμα των μυών και το άνω μέρος της επιγονατίδας (Μουσ. Ολυμπίας).

46

47

49

48

46. Χάλκινο επισφύριον (Μουσ. Ολυμπίας).

47. Τμήμα γάλκινου επισφιδίου (Μουσ. Ολυμπίας).

48. Χάλκινο επιβραχίονιο (του β' μισού του 6ου αι. π.Χ.), στο άνω μέρος του οποίου εικονίζεται γοργόνειο (Μουσ. Ολυμπίας).

49. Χάλκινο επιπήχια (Μουσείο Ολυμπίας).

Αναπαράσταση πανοπλίας οπλίτη της αρχαϊκής εποχής (από τον Οδηγό της Ολυμπίας των Αθανασίας και Νικολάου Γαλαούρη, Εκδοτική Αθηνών, 1993).

ΤΑ ΕΠΙΣΦΥΡΙΑ

Το αρχαιότερο δείγμα επισφυρίων που έχουμε προέρχεται από μηκροναϊκό τάφο (Μικήνες, τάφος 15), και δεν τα ξαναβρίσκουμε παρά στην αρχαϊκή περίοδο. Τα επισφύρια κάλυπταν φτέρνα και σφυρά (εικ. 46).

ΤΑ ΕΠΙΠΟΔΙΑ

Προστατευτικά του κάτω ποδός, τα επιπόδια κάλυπταν το κάτω μέρος του: ταρσό, μετατόρσιο και δάκτυλα (εικ. 47).

ΤΑ ΕΠΙΒΡΑΧΙΟΝΙΑ

Οραχάλκινα και αυτά, όπως όλα τα άλλα τμήματα της πανοπλίας, προστατεύουν κυρίως τον δεξιό βραχίονα, αφού τον αριστερό τον κάλυπτε η ασπίδα την οποία κρατούσε (εικ. 48).

ΤΑ ΕΠΙΠΗΧΙΑ

Τα επιπήχια προστατεύουν και αυτά τον δεξιό πήχυ, αφού ο αριστερός βραχίονας προστατευόταν από την ασπίδα (εικ. 49).

Από τα τελευταία αυτά τμήματα προστατευτικού-αμυντικού οπλισμού, τα περισσότερα βρέθηκαν στην Ολυμπία και κανένα τους δεν χρονολογείται πριν από την αρχαϊκή περίοδο. Φορέθηκαν κυρίως από τους πλούσιους οπλίτες. Από τον 5ο δε αιώνα και πέρα, επειδή υπάρχει τάση οι πολεμιστές να φέρουν ελαφρύ οπλισμό ώστε να είναι ευκίνητοι, παύουν να χρησιμοποιούνται. Επισφύρια κλπ. είναι όλα (όσα έχουν βρεθεί) κατασκευασμένα από ορειχάλκινο και οι σειρές διατήρησαν που φέρουν στα άκρα τους δείχνουν πως όλα είχαν επένδυση μαλακή ώστε να μην πληγώνονται τα μέλη των πολεμιστών από την τριβή στο μέταλλο.

Βασική Βιβλιογραφία

1. Δεσποτόπουλος ΑΔΕ., «Η πολεμική τέχνη των αρχαίων Ελλήνων κατά την περίοδο 1100-336 π.Χ.», Ι.Ε.Ε., Γ2, Αθήνα 1972.
2. Αθ. και Νικ. Γαλαούρη, Ολυμπία, το Μουσείο και το έργο, Αθήνα 1993.
3. Snodgrass, A.M., *Arms and Armour of the Greeks*, Νονβόν 1967.
4. Vernant, J.-P. (επιμέλεια), *Problèmes de la Guerre en Grèce ancienne*, συλλογικό έργο, Παρίσι 1985.